

Μεταπτυχιακό
Πρόγραμμα Σπουδών
"Πληροφορική στην Εκπαίδευση"

επιβλέπων καθηγητής:
Αναστασιάδης Παναγιώτης

ΤΠΕ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ:
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Αθήνα 2008

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: A4

**ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ICT & Distance Learning: Theoretical Framework
(ΤΠΕ & Εκπαίδευση από Απόσταση: Θεωρητικό Πλαίσιο)**

Καθηγητής: Αναστασιάδης Παναγιώτης

Μέλη Ομάδας Εκπόνησης Εργασίας

Ειρήνη Βέμμου	A.M: 206321
Αικατερίνη Βίγκου	A.M: 207323
Δημήτριος Γκότζος	A.M: 206322
Αθανάσιος Λιάκος	A.M: 207337
Χρήστος Χαντζής	A.M: 207342

Δεκέμβριος 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

σελ.: 3

Κεφάλαιο 1

Τ.Π.Ε. και εκπαίδευση από απόσταση

1.1 Ορισμοί και κύρια χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης από απόσταση

σελ.: 4

1.2 Βιβλιογραφική επισκόπηση θεωριών που συνοδεύουν την εκπαίδευση από

απόσταση/θεωρητικών εφαρμογών στην εκπαίδευση από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ

σελ.: 5

Κεφάλαιο 2

Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση από απόσταση

2.1 Η θεωρία της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας

σελ.: 7

2.1.1 Αμερικανική θεωρία της ανεξάρτητης μελέτης: Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών του Wedemeyer

σελ.: 7

2.1.2 Ευρωπαϊκή θεωρία της ανεξάρτητης μελέτης: Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών του Moore

σελ.: 9

2.2 Η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας

σελ.: 9

2.3 Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας

σελ.: 12

2.4 Η θεωρία της ισοδυναμίας

σελ.: 13

Κεφάλαιο 3

Θεωρητικές εφαρμογές στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ

3.1 Συμπεριφορισμός

σελ.: 14

3.2 Γνωστική θεωρία

σελ.: 15

3.3 Εποικοδομισμός

σελ.: 19

3.4 Θεωρία της συνομιλίας

σελ.: 20

3.5 Θεωρία της υπερπροσωπικής επικοινωνίας

σελ.: 21

3.6 Κοινωνικοπολιτισμική θεωρία

σελ.: 23

Συμπεράσματα

σελ.: 25

Βιβλιογραφία

σελ.: 26

Λικτυογραφία

σελ.: 28

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Παραδοσιακά, οι θεωρίες της εκπαίδευσης από απόσταση έχουν προέλθει από τα κλασσικά ευρωπαϊκά ή αμερικανικά πρότυπα τα οποία είναι βασισμένα στη μελέτη μέσω αλληλογραφίας. Όπως αναφέρουν οι Simonson et al. (1999) η θεωρία είναι σημαντική στη μελέτη της εκπαίδευσης από απόσταση, επειδή έχει άμεσες επιπτώσεις στην πρακτική του τομέα. Αν και οι διάφορες μορφές εκπαίδευσης από απόσταση έχουν υπάρξει από το 1840 και σχετικές με την εκπαίδευση από απόσταση θεωρητικές εξηγήσεις έχουν κατατεθεί εδώ και δεκαετίες από τους κύριους μελετητές στον τομέα, η ανάγκη για μια ενιαία θεωρία της εκπαίδευσης από απόσταση είναι κατά ένα μεγάλο μέρος ανεκπλήρωτη μέχρι σήμερα.

Καθώς ο όρος εκπαίδευση από απόσταση χρησιμοποιείται πια ευρέως η ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογιών της επικοινωνίας και της πληροφορίας από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, δημιούργησε ένα νέο επιστημονικό πεδίο. Εντός του πεδίου αυτού οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην κατασκευή ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ.

Ο κύριος στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει α) το κύριο θεωρητικό πλαίσιο που συνοδεύει την εκπαίδευση από απόσταση και β) τις εφαρμογές συγκεκριμένων θεωριών στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ.

Πιο αναλυτικά, στο **Κεφάλαιο 1** παρατίθενται ορισμοί και κύρια χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης από απόσταση. Επίσης παρουσιάζεται μια βιβλιογραφική επισκόπηση των βασικών θεωριών που συνοδεύουν την εκπαίδευση από απόσταση, αλλά και κάποιων θεωρητικών εφαρμογών στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ.

Στο **Κεφάλαιο 2** παρουσιάζονται τα κυριότερα στοιχεία του θεωριών της αυτονομίας και ανεξαρτησίας, της βιομηχανικής θεωρίας, της θεωρίας της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας και της θεωρίας της ισοδυναμίας.

Στο **Κεφάλαιο 3** παρουσιάζονται κάποιες εφαρμογές του συμπεριφορισμού, του γνωστικισμού, του εποικοδομισμού, της θεωρίας της υπερπροσωπικής επικοινωνίας, της θεωρίας της συνομιλίας και της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ.

Τέλος στα συμπεράσματα επιχειρείται μία συνοπτική παρουσίαση των όσων παρουσιάστηκαν στην εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Τ.Π.Ε ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

εκπαίδευση από
απόσταση

1.1.Ορισμοί και κύρια χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης από απόσταση

Είναι γεγονός πως στη βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα ορισμών της εκπαίδευσης από απόσταση. Εμείς, εδώ, θα παραθέσουμε τρεις από αυτούς:

Σύμφωνα με το Moore¹ (1973), εκπαίδευση από απόσταση είναι η κατηγορία των εκπαιδευτικών μεθόδων σύμφωνα με τις οποίες οι διδακτικές συμπεριφορές εκτελούνται ανεξάρτητα από τις μαθησιακές συμπεριφορές, συμπεριλαμβανομένων των μεθόδων που θα εφαρμόζονταν σε συνθήκες συνύπαρξης εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων στον ίδιο χώρο, έτσι ώστε η επικοινωνία ανάμεσα στις δύο πλευρές να πρέπει να διεκπεραιωθεί μέσω έντυπου υλικού, μηχανικών, ηλεκτρονικών ή άλλων μέσων.

Για τον Holmberg² (1977) στο Ματράλη (1999) η εκπαίδευση από απόσταση περιλαμβάνει διάφορες μορφές σπουδών σε όλα τα επίπεδα, οι οποίες διεξάγονται χωρίς την άμεση επίβλεψη των εκπαιδευτών και επωφελούνται από διαδικασίες όπως η οργάνωση, η καθοδήγηση και η διδασκαλία που παρέχονται από έναν εκπαιδευτικό οργανισμό.

Τέλος, για τον Ματράλη (1999), εκπαίδευση από απόσταση είναι μία μορφή εκπαίδευσης με βασικότερο χαρακτηριστικό της, το οποίο και τη διαχωρίζει από άλλες μορφές εκπαίδευσης, το ότι ο εκπαιδευόμενος είναι γεωγραφικά απομακρυσμένος από τον εκπαιδευτή του, αλλά καθοδηγείται και υποστηρίζεται από αυτόν με διάφορες μορφές επικοινωνίας.

Κύρια χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης από απόσταση είναι : α) η απόσταση που χωρίζει τον εκπαιδευτή από τον εκπαιδευόμενο, β) η παρεμβολή του εκπαιδευτικού οργανισμού στη μαθησιακή διαδικασία, γ) η χρήση τεχνικών μέσων για τη μεταφορά του διδακτικού υλικού (κείμενο, ήχος, βίντεο κ. ά), δ) η παροχή αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή και

¹ Michael Grahme Moore: Αμερικανός Καθηγητής του Penn State University με ειδίκευση στη διδασκαλία, τη μελέτη και την εφαρμογή της Εκπαίδευσης από Απόσταση. Βιογραφία: <http://www.knight-moore.com/partners/partnerindex.html>

² Bjorn Holmberg: Σουηδός Καθηγητής Πανεπιστημίου Από το 1976 έως το 1990 διετέλεσε Διευθυντής του Ινστιτούτου Έρευνας για την Εκπαίδευση από Απόσταση του Fern Universität της Γερμανίας (Πανεπιστήμιο εκπαίδευσης από απόσταση/ fern = μακριά). Βιογραφία: <http://www.fernuni-hagen.de/www2bonsai/ZIFF/holmbio.htm>

1.2 Βιβλιογραφική επισκόπηση θεωριών που συνοδεύουν την εκπαίδευση από απόσταση/ θεωρητικών εφαρμογών στην εκπαίδευση από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ.

Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας, το Κεφάλαιο 2 που ακολουθεί, θα επιχειρήσει να παρουσιάσει το κύριο θεωρητικό πλαίσιο που συνοδεύει την εκπαίδευση από απόσταση. Οι θεωρίες που απαρτίζουν το πλαίσιο αυτό στη συγκεκριμένη εργασία, επιλέχτηκαν έπειτα από βιβλιογραφική μελέτη.

Οι Sclosser και Simonson (2006), Aretio (1986), Brenes Espinoza⁴, αναφέρονται στη **θεωρία των Ανεξαρτήτων Σπουδών**, η οποία αναπτύχθηκε το 1981 από τον Wedemeyer και εστιάζει στην ανεξαρτησία του εκπαιδευόμενου. Η ίδια θεωρία αναπτύχθηκε και από τον Moore στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και σ' αυτήν την περίπτωση αποτελεί μία μέθοδο ταξινόμησης των προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, σύμφωνα με την απόσταση και την αυτονομία των εκπαιδευόμενων (Simonson et al, 1999). Ακολουθεί η **θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας** του Peters (Keegan 1994, Naik 2004, Sclosser & Simonson 2006, Brenes Espinoza, Aretio 1986) σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση από απόσταση συγκρίνεται με τη βιομηχανική παραγωγή. Μέσω της **θεωρίας της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας** οι Holmberg (στο Brenes Espinoza), Aretio (1986), υποστηρίζουν ότι αναγκαία για την ύπαρξη εκπαίδευσης από απόσταση είναι μία καθοδηγούμενη προς τη μάθηση συνομιλία. Τέλος, η **θεωρία της ισοδυναμίας** ισχυρίζεται πως η ισοδυναμία μεταξύ της εκπαίδευσης από απόσταση και της κατά πρόσωπο διδασκαλίας, οδηγεί σε ισοδυναμία μαθησιακών αποτελεσμάτων (Simonson et al., 1999).

Στη συνέχεια της εργασίας και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο 3 δίνεται έμφαση στη σχέση της εκπαίδευσης από απόσταση με τις ΤΠΕ και αναλύονται διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ.

Ο **συμπεριφορισμός** (Mishra & Jain, 2002, Bigus, 2004, Ally, 2008) επικεντρώνει την προσοχή του στην οργάνωση του διδακτικού υλικού, στη διατύπωση των μαθησιακών στόχων, στην παροχή ανάδρασης και την αξιολόγηση. Η **γνωστική θεωρία** (Rodolfo Lara, 2001, Bigus, 2004, Ally, 2008, Núñez 2000) εισάγει στο σχεδιασμό την έννοια της εργαζόμενης και της

³³Desmond Keegan: Ιρλανδός Διευθυντής του Ιρλανδικού Κέντρου Ερευνών και Εφαρμογών της Εκπαίδευσης από Απόσταση. Βιογραφία: http://homepage.eircom.net/~dei/ICDERA/Board/D_Keegan/d_keegan.htm

⁴ Δεν αναφέρεται χρονολογία βλ. δικτυογραφία

μακροχρόνιας μνήμης καθώς και αυτή των μεταγνωστικών δεξιοτήτων. Ο **εποικοδομισμός** (Ally, 2008, Núñez 2000, Rodolfo Lara, 2001) δίνει έμφαση στον ενεργητικό ρόλο του μαθητή και της μαθησιακής διαδικασίας. Οι Duffy και Kirkley (2004) αναφέρουν κάποιους θεμελιώδεις παιδαγωγικούς στόχους που πρέπει να εκπληρώνει ένα εποικοδομιστικό περιβάλλον εκπαίδευσης από απόσταση. Στηριζόμενοι στη **θεωρία της συνομιλίας του Pask**, ο Lara (2001) και ο Borrás (1997) υποστηρίζουν ότι η μάθηση προκύπτει μέσα από συνομιλίες, οι οποίες συντελούν στην κατανόηση και την κατάκτηση της γνώσης. Η εν λόγω θεωρία προσφέρει θεωρητικά θεμέλια στην εκπαίδευση που βασίζεται στο Διαδίκτυο. Συνεχίζοντας, η **θεωρία της υπερπροσωπικής επικοινωνίας** του Walther (1996) -και η προγενέστερή της θεωρία της επεξεργασίας της κοινωνικής πληροφορίας- (Bubas,2001, Weisberg & Butler, 2005) εξετάζει την ανάπτυξη υπερπροσωπικών σχέσεων μεταξύ ανθρώπων που επικοινωνούν online. Με τον όρο υπερπροσωπικές υποδηλώνεται πως οι online σχέσεις μπορούν να είναι περισσότερο επιθυμητές και ισχυρές από τις πρόσωπο με πρόσωπο σχέσεις. Τέλος, η **κοινωνικοπολιτισμική θεωρία** σύμφωνα με τους Bravo (2006), Pablos, Rebollo & Lebres (1999) και Wersch (1993) θεωρείται ιδανική για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Web 2.0.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

Ο Keegan (1986) ταξινομήσε τις θεωρίες της εκπαίδευσης από απόσταση σε τρεις ομάδες: α) θεωρίες της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας, β) θεωρίες της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας και γ) θεωρίες της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας (Simonson, M et al.,1999). Στο παρόν κεφάλαιο στις τρεις παραπάνω θεωρίες προσθέτουμε και τη θεωρία της ισοδυναμίας.

2.1. Η θεωρία της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας

2.1.1. Αμερικανική θεωρία της ανεξάρτητης μελέτης –Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών του C. Wedemeyer (1981)⁵

Ο Wedemeyer, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Wisconsin, το 1981, θεώρησε την ανεξαρτησία του εκπαιδευόμενου ως την ουσία της εκπαίδευσης από απόσταση. Ήταν αντίθετος με τα τότε σχέδια για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, θεωρώντας ότι αυτά υιοθετούσαν ξεπερασμένες έννοιες μάθησης και διδασκαλίας. Πίστευε ότι αυτές οι έννοιες απέτυχαν να χρησιμοποιήσουν τις σύγχρονες τεχνολογίες με τρόπους που θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν το σύστημα εκπαίδευσης. Ο Wedemeyer «προτείνει το διαχωρισμό της διδασκαλίας από τη μάθηση ως έναν τρόπο για να σπάσουν οι χωροχρονικοί φραγμοί» (Schlosser & Simonson, 2006) και παραθέτει έξι χαρακτηριστικά των ανεξάρτητων συστημάτων μελέτης:

1. Ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος είναι σε διαφορετικά μέρη.
2. Οι διαδικασίες πραγματοποιούνται εγγράφως ή μέσω κάποιου άλλου μέσου.
3. Η διδασκαλία είναι εξατομικευμένη.
4. Η μάθηση πραγματοποιείται μέσω της δραστηριότητας του μαθητή.
5. Η μάθηση, γίνεται κατάλληλη για τον εκπαιδευόμενο, όταν συντελείται στο περιβάλλον του εκπαιδευόμενου.
6. Ο εκπαιδευόμενος έχει την ευθύνη για το ρυθμό της μάθησης, με την ελευθερία να αρχίσει και να σταματήσει οποιαδήποτε στιγμή (Keegan 1986, στο Simonson et al. 1999).

Ο ίδιος ισχυρίζεται πως οι κοινωνικές, γεωγραφικές ή οικονομικές συνθήκες δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδιο, για αυτούς που “διψούν για μάθηση” αλλά για οποιοδήποτε λόγο δεν έχουν πρόσβαση σε μια μορφή εκπαίδευσης όπου η παρουσία του εκπαιδευόμενου είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Η εκπαίδευση από απόσταση προσφέρει την αίσθηση της ελευθερίας. Κατ’ αρχήν, το πλεονέκτημα του χώρου και του χρόνου, προσφέρει στον καθένα ιδανικές συνθήκες. Η παρακολούθηση μιας διάλεξης μπορεί να γίνει από το σπίτι, από τη φοιτητική εστία, όποτε ο εκπαιδευόμενος το επιθυμεί. Επίσης, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να διαλέξει το ρυθμό και το στυλ των μαθημάτων του, καθώς και την ώρα που αυτά θα πραγματοποιηθούν.

⁵ Charles Wedemeyer Βιογραφία : <http://educators-hall-of-fame.org/wedemeyer.htm>

Η θεωρία της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας προσεγγίζει την εκπαίδευση ενηλίκων μέσω των παρακάτω αξιωμάτων (Brenes Espinoza):

1. Οι ενήλικες είναι, εξ ορισμού, υπεύθυνοι και με αυτό ως δεδομένο, έχουν δικαίωμα να αποφασίζουν το τι και το πώς θα μάθουν.
2. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η ύπαρξη διαφορετικών ατόμων κυρίως στον τομέα των γνωστικών προσωπικοτήτων.
3. Αν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των ενηλίκων, αυτοί θα βρουν τη διέξοδό τους.
4. Η εμφάνιση ορισμένων εργαλείων έχει διευκολύνει το φαινόμενο της εκπαίδευσης που δεν απαιτεί τη φυσική παρουσία του ατόμου. Μερικά από τα εργαλεία αυτά είναι: η γραφή, η εκτύπωση, η εκπαίδευση δια αλληλογραφίας και η συνεχώς επεκτεινόμενη χρήση των μέσων επικοινωνίας.

2.1.2. Ευρωπαϊκή θεωρία της ανεξάρτητης μελέτης: Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών του M.Moore

Η θεωρία του Moore για την εκπαίδευση από απόσταση διατυπώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και αποτελεί μια μέθοδο ταξινόμησης για τα εκπαιδευτικά προγράμματα της

εξ απόστασεως εκπαίδευσης. Για τον Moore (1994), η εκπαίδευση από απόσταση χαρακτηρίζεται από δύο μετρήσιμα στοιχεία: την απόσταση και την αυτονομία των εκπαιδευόμενων. Η απόσταση καθορίζεται από δύο παράγοντες: α) την παροχή αμφίδρομης επικοινωνίας (διάλογος) και β) τον βαθμό στον οποίο ένα πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις ανάγκες του μεμονωμένου εκπαιδευόμενου. (Simonson, et al., 1999).

Επιπλέον, ο Moore σημειώνει ότι στις παραδοσιακές σχολικές διδασκαλίες οι εκπαιδευόμενοι εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους εκπαιδευτές - καθοδηγητές. Στην εκπαίδευση από απόσταση, το χάσμα που υπάρχει μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του εκπαιδευτή, οδηγεί τον εκπαιδευτή στο να αποκτήσει υψηλό βαθμό ευθύνης σχετικά με τη διαδικασία της μάθησης (Simonson et al, 1999).

Ο Moore ταξινομεί τα προγράμματα εκπαίδευσης από απόσταση και μετρά το βαθμό της αυτονομίας τους ανάλογα α) με τον καθορισμό των στόχων, β) τις μεθόδους μελέτης και γ) την αξιολόγηση.

2.2. Η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας

Η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας αναπτύχθηκε από τον Peters⁶ το 1971. Όπως αναφέρει ο Naik (2004), ο Otto Peters ισχυρίστηκε πως οι παραδοσιακές κατηγορίες της παιδαγωγικής έρευνας ήταν ανεπαρκείς για τη διδακτική ανάλυση των συστημάτων της εκπαίδευσης από απόσταση και κατασκεύασε ένα νέο μοντέλο ανάλυσης που βασίζεται στις ομοιότητες ανάμεσα στη διαδικασία της βιομηχανικής παραγωγής και τη διδακτική/ μαθησιακή διαδικασία στην εκπαίδευση από απόσταση. Ο Peters (Keegan, 1994, Sclosser & Simonson 2006, Simonson et al, 1999) χρησιμοποιώντας βιομηχανική και οικονομική ορολογία πρότεινε τις ακόλουθες κατηγορίες για την ανάλυση της εκπαίδευσης από απόσταση:

Ορθολογικοποίηση: η χρήση μεθοδολογικών κανόνων με σκοπό τη μείωση ποσότητας δύναμης, χρόνου και χρήματος (Simonson et al , 1999).

Καταμερισμός εργασίας: οι εργασίες της μετάδοσης των πληροφοριών, της παροχής συμβουλών, της αξιολόγησης και της καταγραφής της επίδοσης διεκπεραιώνονται από ξεχωριστά άτομα.

Εκμηχάνιση: η εκπαίδευση από απόσταση θα ήταν αδύνατη χωρίς μηχανές.

⁶Γερμανός Ομότιμος Καθηγητής του Fern Universität της Γερμανίας Βιογραφία: <http://www.fernuni-hagen.de/ZIFF/petersbi.htm>

Γραμμή παραγωγής: στην εκπαίδευση από απόσταση το διδακτικό υλικό σχεδιάζεται, εκτυπώνεται, αποθηκεύεται, διανέμεται και αξιολογείται από ειδικούς.

Μαζική παραγωγή: η μαζική παραγωγή μαθημάτων εκπαίδευσης από απόσταση ανάγκασε τα αρμόδια εκπαιδευτικά ιδρύματα να αναλύσουν τις απαιτήσεις των πιθανών εξ αποστάσεως εκπαιδευόμενων πολύ πιο προσεκτικά από αυτές των συμβατικών εκπαιδευόμενων και να βελτιώσουν έτσι την ποιότητα της παρεχόμενης διδασκαλίας.

Προεργασία: η επιτυχία ενός προγράμματος εκπαίδευσης από απόσταση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη φάση της προετοιμασίας, όπου γίνεται η ανάπτυξη των μαθημάτων εξ αποστάσεως φοίτησης. Στην φάση αυτή εμπλέκονται ειδικοί διαφόρων ειδικοτήτων με προσόντα συχνά ανώτερα από αυτά που διαθέτουν οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στην εκπαίδευση από απόσταση.

Σχεδιασμός: Ο σχεδιασμός είναι σημαντικός στη φάση ανάπτυξης των ενοτήτων του μαθήματος. Οι ενότητες θα πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους και το περιεχόμενό τους θα πρέπει να είναι προαποφασισμένο στην κάθε του λεπτομέρεια.

Οργάνωση: Η οργάνωση καθιστά δυνατό οι μαθητές να λαμβάνουν ακριβή έγγραφα σε καθορισμένα χρονικά σημεία, οι αρμόδιοι καθηγητές να είναι άμεσα διαθέσιμοι για κάθε εργασία που τους αποστέλλεται και η παροχή συμβουλών να γίνεται σε καθορισμένο τόπο και χρονικό διάστημα.⁷

Μέθοδοι επιστημονικού ελέγχου: κάποια ιδρύματα εκπαίδευσης από απόσταση προσλαμβάνουν ειδικούς για να εφαρμόσουν τεχνικές επιστημονικής ανάλυσης στην αξιολόγηση των μαθημάτων.

Διαμόρφωση (προκαθορισμός των φάσεων της παραγωγικής διαδικασίας): όλα τα μέρη του κύκλου, από τους εκπαιδευόμενους μέχρι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους πανεπιστημιακούς που θα διατεθούν πρέπει να είναι με ακρίβεια προκαθορισμένα.

Τυποποίηση: στη εκπαίδευση από απόσταση είναι τυποποιημένες όχι μόνο οι μαθητικές ενότητες, αλλά και τα μέσα της γραπτής επικοινωνίας, η οργανωτική υποστήριξη και το ακαδημαϊκό περιεχόμενο.

Λειτουργική αλλαγή: ο αρχικός ρόλος του παρόχου της γνώσης διαχωρίζεται πια σε αυτόν του συντάκτη των μαθητικών ενοτήτων και σε αυτόν του βαθμολογητή. Ο ρόλος του συμβούλου ανατίθεται συχνά σε ένα τρίτο πρόσωπο.

Αντικειμενοποίηση: Στην εκπαίδευση από απόσταση οι περισσότερες διδακτικές λειτουργίες είναι αντικειμενοποιημένες, καθώς καθορίζονται από τις μαθητικές ενότητες και τα τεχνικά μέσα.

⁷ Πρέπει να σημειωθεί πως ο Peters αναφέρεται σε μαθήματα διά αλληλογραφίας. Είναι προφανές πως με τη χρήση των ΤΠΕ το θέμα της παροχής συμβουλών αφορά το χρόνο και όχι τον τόπο.

Η συγκέντρωση και η μονοπώληση της παραγωγής έχει καταστήσει το συγκεκριμένο σύστημα βιώσιμο οικονομικά ακόμα και αν ο αριθμός των εκπαιδευόμενων είναι μικρός. Αν τώρα το γεγονός αυτό συνδυαστεί και με την παροχή μαθημάτων τα οποία έχουν δομηθεί από άξιους εκπαιδευτικούς και ικανούς τεχνικούς τότε η επιτυχία της εκπαίδευσης από απόσταση φαίνεται εξασφαλισμένη (Aretio, 1986)

Ο Peters θεωρεί ως κρίσιμο στοιχείο για την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης από απόσταση, την αρχή του καταμερισμού της εργασίας. Βάσει των παραπάνω τονίζει τη σημασία που έχει η φάση ανάπτυξης των εξ αποστάσεως μαθημάτων, την εξάρτηση της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας από το σχεδιασμό και την οργάνωση, την ανάγκη για τυποποίηση των μαθημάτων και των προσδοκιών των εκπαιδευόμενων, την αντικειμενοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τη διαφοροποίηση του ρόλου των εξ αποστάσεως εκπαιδευτών από αυτόν των εκπαιδευτών της συμβατικής εκπαίδευσης (Simonson et al, 1999).

2.3. Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας

Ο Garcia Aretio (1986) στον Brenes Espinoza γράφει ότι ο Holmberg υποστηρίζει ότι η εκπαίδευση από απόσταση προϋποθέτει μία καθοδηγούμενη εκπαιδευτική συνομιλία προσανατολισμένη στη μάθηση. Η μέθοδός του για την καθοδηγούμενη εκπαιδευτική συνομιλία βασίζεται στα εξής στοιχεία:

- Το αίσθημα ότι υπάρχει μια προσωπική σχέση εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου προωθεί και ενισχύει τα κίνητρα των μαθητών. Αυτό το αίσθημα μπορεί να αποτελέσει ένα ενδιαμέσο

εργαλείο αυτοδιδασκαλίας, αλλά και μίας ορθής συνομιλίας από απόσταση, με ερεθίσματα για αναστοχασμό.

- Η πνευματική χαρά και τα κίνητρα μελέτης ευνοούν την επίτευξη των στόχων της μάθησης και τη χρήση των κατάλληλων διαδικασιών και μεθόδων.

- Η ατμόσφαιρα και η γλώσσα της φιλικής συνομιλίας καλλιεργούν την αίσθηση ύπαρξης μίας προσωπικής σχέσης. Είναι σημαντικό η εν λόγω αίσθηση να είναι παρούσα στις πρώτες δύσκολες απαιτήσεις του μαθήματος.

- Τα μηνύματα που λαμβάνονται από τους εκπαιδευόμενους με τη μορφή διαλόγου γίνονται ευκολότερα κατανοητά

Επιπλέον ο Holmberg θέτει τρεις υποθέσεις:

- Όσο περισσότερα μηνύματα περιλαμβάνει η διδακτικά καθοδηγούμενη συνομιλία, τόσο εντονότερη είναι η αίσθηση από τη μεριά των εκπαιδευόμενων ότι συνεισφέρουν προσωπικά στην οργάνωση του σχεδιασμού.

- Όσο εντονότερη είναι η αίσθηση των μαθητών ότι οι σχεδιαστές ενδιαφέρονται ουσιαστικά για το θέμα της μάθησης, τόσο μεγαλύτερο είναι το ενδιαφέρον της συμμετοχής τους.

- Όσο πιο ισχυρό είναι το συναίσθημα των μαθητών ότι υπάρχει μια προσωπική σχέση με τους σχεδιαστές και ότι συμμετέχουν προσωπικά στο θέμα των σπουδών τόσο μεγαλύτερο είναι το κίνητρό τους και τόσο αποδοτικότερη η μάθηση.

2.4. της ισοδυναμίας

Η

θεωρία

Σύμφωνα με τον Simonson (Simonson et al.,1999) η εκπαίδευση από απόσταση πρέπει να στηριχτεί στην έννοια της ισοδυναμίας της εμπειρίας μάθησης. Όσο πιο ισοδύναμη είναι η εμπειρία μάθησης των μαθητών της εκπαίδευσης από απόσταση σε σχέση με αυτή των μαθητών της κατά πρόσωπο διδασκαλίας, τόσο πιο ισοδύναμα θα είναι και τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Οι έννοιες της «ισοδυναμίας», της «εμπειρίας μάθησης», της «κατάλληλης εφαρμογής», των «σπουδαστών» και των «εκβάσεων» αποτελούν λέξεις - κλειδιά στη θεωρία ισοδυναμίας.

Ισοδυναμία: Κεντρική έννοια για τη θεωρία της ισοδυναμίας. Οι εκπαιδευόμενοι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση προέρχονται διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα. Είναι ευθύνη λοιπόν του εκπαιδευτή να σχεδιάσει μαθησιακές διαδικασίες που παρέχουν εμπειρία ίσης αξίας για τους εκπαιδευόμενους.

Εμπειρία μάθησης: Είναι πιθανό διαφορετικοί εκπαιδευόμενοι που μαθαίνουν σε διαφορετικούς χρόνους και σε διαφορετικούς τόπους, να χρειαστούν διαφορετικά ποσά καθοδήγησης και διαφορετικές ποσότητες εκπαιδευτικού υλικού.

Κατάλληλη εφαρμογή: Η εμπειρία μάθησης πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες του εκπαιδευόμενου και η διαθεσιμότητά της να είναι κατάλληλη και έγκαιρη.

Σπουδαστές: Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να ταξινομούνται βάσει της εγγραφής τους και όχι βάσει της τοποθεσίας τους. Θα πρέπει να επιδιώκεται μία θεσμική εκπαίδευση, που να εγκρίνεται από μια αναγνωρισμένη οργάνωση.

Εκβάσεις: Τα αποτελέσματα μίας μαθησιακής εμπειρίας είναι εμφανή, μετρήσιμα και αντανακλούν τις γνωστικές αλλαγές που συμβαίνουν στους εκπαιδευόμενους εξαιτίας της συμμετοχής τους στη σειρά μαθημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΒΑΣΙΚΕΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ

ΠΡΟΣΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ

3.1. Συμπεριφορισμός

Σύμφωνα με τους Good & Brophy (1990), η συμπεριφοριστική σχολή μάθησης αντιλαμβάνεται το ανθρώπινο μυαλό σαν ένα «μαύρο κουτί». Η αντίδραση σε κάποιο περιβαλλοντικό ερέθισμα μπορεί να παρατηρηθεί και να μετρηθεί, αγνοώντας την επίδραση οποιασδήποτε εσωτερικής διεργασίας σκέψης (Ally, 2008). Σύμφωνα, τώρα, με τους Smith & Ragan (1999), η μάθηση κατά τους συμπεριφοριστές έχει συντελεστεί όταν ο εκπαιδευόμενος παρατηρείται να αντιδρά κατάλληλα σε συγκεκριμένο περιβαλλοντικό ερέθισμα (όπως αναφέρουν οι Siragusa και Dixon, 2005).

Ο Ally (2008) αναφέρει τα στοιχεία που η συμπεριφοριστική σχολή μάθησης έχει εισάγει στο πλαίσιο της εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ. Σύμφωνα με την εν λόγω σχολή σκέψης, η σχεδίαση ενός τέτοιου περιβάλλοντος εκπαίδευσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα εξής:

1. Η οργάνωση του μαθησιακού υλικού θα πρέπει πάντα να συντελείται με γνώμονα την προώθηση της μάθησης. Η αλληλουχία των μαθησιακών ενοτήτων μπορεί να στηρίζεται στη μορφή «από το απλό στο σύνθετο» ή στη μορφή «από το γνωστό στο άγνωστο» ή στη μορφή «από τη γνώση στην εφαρμογή».
2. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να αξιολογούνται σχετικά με την επίτευξη ή μη των στόχων μάθησης. Στη διαδικασία της μάθησης θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται δραστηριότητες αξιολόγησης, ούτως ώστε να ελέγχεται το μαθησιακό επίπεδο των εκπαιδευόμενων και να παρέχεται η κατάλληλη ανάδραση.
3. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να ενθαρρύνονται στο να εκφράζουν τις προσδοκίες τους αναφορικά με τη διαδικασία της μάθησης, καθώς επίσης και τα επιθυμητά, απορρέοντα από την εν λόγω διαδικασία, αποτελέσματα. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται δυνατή η αυτοαξιολόγησή τους. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να κρίνουν μόνοι τους και να αποφασίσουν για το αν τελικά επιτεύχθηκαν τα επιθυμητά αποτελέσματα ή όχι.
4. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να δέχονται συστηματική ανάδραση ούτως ώστε να γνωρίζουν ανά πάσα στιγμή τις επιδόσεις τους και να κατευθύνονται, αν κάτι τέτοιο κρίνεται αναγκαίο, σε διορθωτικές ενέργειες

Οι Mishra & Jain (2002), παρουσιάζοντας τις αρχές που διέπουν τη σχεδίαση του περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ ενός συγκεκριμένου

μεταπτυχιακού προγράμματος (PGCMRR) του Ανοιχτού Πανεπιστημίου IGNOU, αναφέρονται εκτός των άλλων και στη θεωρία του συμπεριφορισμού. Έτσι, η εφαρμογή της εν λόγω θεωρίας στη σχεδίαση ενός τέτοιου περιβάλλοντος εκπαίδευσης συνοψίζεται και στα εξής:

- Οι στόχοι κάθε μαθήματος θα πρέπει να είναι σαφείς και να διατυπώνονται με συμπεριφοριστικούς όρους. Στο σημείο αυτό η Bigus (2004) προσθέτει ότι οι εξ αποστάσεως εκπαιδευόμενοι παρά το γεγονός ότι συνήθως χαρακτηρίζονται από έντονο ενδογενές κίνητρο, επιζητούν ευθύς εξαρχής τη γνώση του τι πρόκειται να μάθουν.

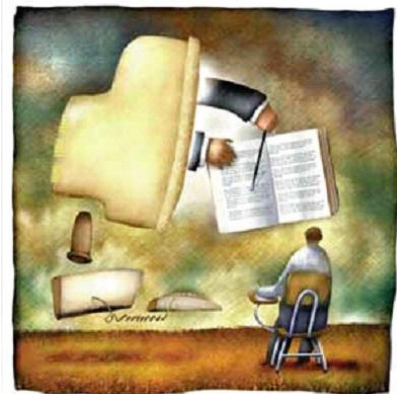
- Το μαθησιακό υλικό θα πρέπει να διαιρείται σε μικρές ενότητες, η παρουσίαση των οποίων θα πρέπει να γίνεται σταδιακά.

3.2 Γνωστική θεωρία

Η γνωστική ψυχολογία υποστηρίζει ότι η διαδικασία της μάθησης είναι μια διαδικασία πολύπλοκη στην οποία εμπλέκονται το κίνητρο, η σκέψη, ο στοχασμός και η χρήση της μνήμης του εκπαιδευόμενου. Οι θεωρητικοί του γνωστικισμού αντιλαμβάνονται τη μάθηση σαν μια εσωτερική διεργασία και ισχυρίζονται πως το ποσό της γνώσης που αποκτάται εξαρτάται από το βάθος της νοητικής επεξεργασίας του εκπαιδευόμενου, την προσπάθεια που αυτός είναι διατεθειμένος να καταβάλλει (Craik & Lockhart, 1972; Craik & Tulving, 1975 στον Ally, 2008), αλλά και από τις προϋπάρχουσες γνωστικές δομές (Ausubel, 1974 στον Ally, 2008).

Ο Ally (2008) αναφέρει τα στοιχεία που ο γνωστικισμός έχει εισάγει στο πλαίσιο της εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ. Σύμφωνα με την εν λόγω σχολή σκέψης η σχεδίαση ενός τέτοιου περιβάλλοντος εκπαίδευσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα εξής:

1. Οι μαθησιακές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να οδηγούν τους μαθητές στο να αντιλαμβάνονται την πληροφορία με τρόπο που ευνοεί τη μεταφορά της στην εργαζόμενη μνήμη⁸. Επιπλέον, σε ένα περιβάλλον εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ η πληροφορία θα πρέπει να έχει τη μορφή αισθητηριακού ερεθίσματος, ούτως ώστε να προσεγγίζεται από τους εκπαιδευόμενους μέσω των αισθήσεων. Η υπερφόρτωση των εκπαιδευόμενων με αισθητηριακά ερεθίσματα θα πρέπει να αποφεύγεται. Ερεθίσματα που δεν κρίνονται απαραίτητα θα πρέπει να απουσιάζουν, αφού έτσι διευκολύνεται η προσήλωση των εκπαιδευόμενων στην ουσία των θεμάτων. Παραδείγματα εφαρμογής των παραπάνω αρχών αποτελούν η γεωμετρικά κατάλληλη τοποθέτηση της πληροφορίας στην οθόνη, η ρύθμιση των ιδιοτήτων της οθόνης (χρώματα, γραφικά, μέγεθος κειμένου), ο ρυθμός παρουσίασης της

πληροφορίας, καθώς και το είδος των χρησιμοποιούμενων μέσων (ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, βίντεο). Πιο αναλυτικά:

- Οι σημαντικές πληροφορίες θα πρέπει να τοποθετούνται στο κέντρο της οθόνης και ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διαβάσει από αριστερά προς τα δεξιά.

- Οι κρίσιμες για τη μαθησιακή πορεία πληροφορίες θα πρέπει να τονίζονται ποικιλοτρόπως ώστε να δεσμεύουν την προσοχή του εκπαιδευόμενου. Για παράδειγμα σε μια μαθησιακή ενότητα ο τρόπος οργάνωσης και η μορφή των επικεφαλίδων θα πρέπει να οδηγεί τον εκπαιδευόμενο στο να προσεγγίσει και να επεξεργαστεί τις λεπτομέρειες.

- Το επίπεδο δυσκολίας του μαθησιακού υλικού θα πρέπει να συμφωνεί με το γνωστικό επίπεδο των εκπαιδευόμενων. Η χρήση συνδέσμων που οδηγούν είτε σε απλούστερο, είτε σε πιο πολύπλοκο μαθησιακό υλικό μπορεί να κριθεί απαραίτητη για την εξασφάλιση της συμμετοχής στη διαδικασία εκπαιδευόμενων διαφορετικού γνωστικού επιπέδου.

2. Οι μαθησιακές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να ωθούν τους εκπαιδευόμενους στο να ανακτήσουν προϋπάρχουσες πληροφορίες από την μακρόχρονη μνήμη τους⁸ και με βάση αυτές να αντιληφθούν τα νέα ερεθίσματα. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να οδηγούν τους εκπαιδευόμενους στο να οικοδομήσουν μια σύνδεση της παλιάς με τη νέα πληροφορία. Πιο συγκεκριμένα:

- Ενδείκνυται η χρήση προοργανωτών (advance organizers)⁹ με στόχο την ενεργοποίηση κάθε προαπαιτούμενης, προϋπάρχουσας γνωστικής δομής. Σύμφωνα με τον Mayer (1979) στον Ally (2008), η εν λόγω χρήση κρίνεται ιδιαίτερα αποτελεσματική στην περίπτωση που ο εκπαιδευόμενος επιχειρεί να αντλήσει γνώση από κείμενο μη-οικείας σ' αυτόν μορφής. Η περίπτωση αυτή συναντάται πολύ συχνά σε περιβάλλοντα εκπαίδευσης από απόσταση και με τη χρήση ΤΠΕ. Επιπλέον, σύμφωνα με την Bigus (2004) σε περιβάλλοντα εξ αποστάσεως μάθησης που βασίζεται στο διαδίκτυο (web-based distance learning), σημαντικό ρόλο στη συσχέτιση μεταξύ της παλιάς, προαπαιτούμενης και της νέας γνώσης μπορούν να παίξουν οι υπερσύνδεσμοι των υπερκειμένων (hypertext links). Το περιβάλλον του διαδικτύου ανταποκρίνεται στο **γνωστικισμό** μέσω δύο κυρίως χαρακτηριστικών του: του ρεαλισμού και της περιπλοκότητας. Από τη μια πλευρά, το διαδίκτυο επιτρέπει τη ανταλλαγή πληροφορίας και

⁸ Σύμφωνα με τη γνωστική ψυχολογία, η πληροφορία που λαμβάνεται με τη μορφή αισθητηριακού ερεθίσματος κατευθύνεται προσωρινά σε μια αποθήκη ερεθισμάτων (sensory store). Εκεί παραμένει για λιγότερο από 1 sec (Kalat, 2007 στον Ally, 2008) και αν δεν μεταφερθεί άμεσα στην εργαζόμενη μνήμη (working memory), χάνεται. Στην εργαζόμενη μνήμη η πληροφορία παραμένει για περίπου 20 sec και αν υποστεί κατάλληλη επεξεργασία μεταφέρεται στη μακρόχρονη μνήμη (long-term memory) όπου και αποθηκεύεται. Διαφορετικά, χάνεται. (Kalat, 2007 στον Ally, 2008). Το ποσό της πληροφορίας που μεταφέρεται στην εργαζόμενη μνήμη εξαρτάται από το ποσό της πληροφορίας που λαμβάνεται. Το ποσό της πληροφορίας που μεταφέρεται στη μακροχρόνια μνήμη εξαρτάται από την ποιότητα της προαναφερθείσας επεξεργασίας.

⁹ Ως προοργανωτής ορίζεται ένα γενικό και απλοποιημένο κομμάτι πληροφορίας το οποίο παρέχει στο μαθητή το σύνδεσμο μεταξύ της γνώσης που ήδη κατέχει και της νέας γνώσης που επιχειρεί να αφομοιώσει (Macfarlane & Mynatt, 1988)

την επικοινωνία μεταξύ χρηστών από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, αλλά με κοινά ενδιαφέροντα. Από την άλλη πλευρά, η συνεχώς μεταβαλλόμενη φύση του διαδικτύου αποτελεί μια πρόκληση για τους αμύητους, οι οποίοι, ωστόσο, χάρη στη διαρκή, έστω και δειλή αρχικά, συμμετοχή ανταμείβονται με σταδιακή πολιτισμική ενσωμάτωση (Luis Rodolfo Lara, 2001).

- Ενδείκνυται η χρήση προκαταρκτικών ερωτήσεων με σκοπό (το) να εκφραστούν οι προσδοκίες των εκπαιδευόμενων, αλλά και να ενεργοποιηθούν οι προϋπάρχουσες γνωστικές δομές. Με δεδομένη την ευελιξία της διαδικασίας της εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ, μαθητές με διαφορετικό γνωστικό υπόβαθρο μπορούν να επιλέξουν διαφορετικούς τρόπους ανάκλησης της προαπαιτούμενης, προϋπάρχουσας πληροφορίας

3. Η πληροφορία θα πρέπει να διαιρείται σε μικρές ενότητες ούτως ώστε να αποφεύγεται η υπερφόρτωση της εργαζόμενης μνήμης (Miller, 1956 στον Ally, 2008). Η επεξεργασία της πληροφορίας που συντελείται στην εργαζόμενη μνήμη διευκολύνεται όταν ο αριθμός των αντικειμένων στην οθόνη κυμαίνεται μεταξύ 5 και 9. Αν μια μαθησιακή ενότητα περιλαμβάνει πολλά αντικείμενα πληροφορίας, τότε αυτά θα πρέπει να οργανώνονται στη μορφή πληροφοριακών χαρτών¹⁰. Για την επίτευξη μιας σε βάθος νοητικής επεξεργασίας οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να κληθούν να κατασκευάσουν πληροφοριακούς χάρτες, είτε κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, είτε αμέσως μετά το τέλος της (Bonk & Reynolds, 1997 στον Ally, 2008)

4. Μαθησιακές στρατηγικές που προωθούν τη σε βάθος νοητική επεξεργασία θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να υποστηρίξουν τη μεταφορά της πληροφορίας στη μακροχρόνια μνήμη. Οι εν λόγω στρατηγικές θα πρέπει να απαιτούν από τους εκπαιδευόμενους να αναλύσουν, να συνθέσουν, να αξιολογήσουν και να εφαρμόσουν πληροφορίες.

5. Απαραίτητη κρίνεται η χρήση περισσότερων από μίας μαθησιακών στρατηγικών, αφού μόνο με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να προσεγγιστούν οι ατομικές ιδιαιτερότητες και τα διαφορετικά μαθησιακά στυλ των εκπαιδευόμενων. Το μαθησιακό στυλ αναφέρεται στον προσωπικό τρόπο που ένας εκπαιδευόμενος αντιλαμβάνεται το μαθησιακό περιβάλλον, εμπλέκεται και αντιδρά σε αυτό.

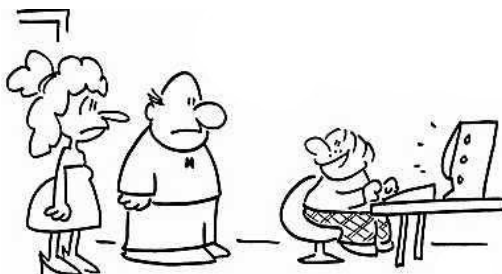
6. Η πληροφορία θα πρέπει να παρουσιάζεται σε πολλαπλές μορφές (προφορική, γραπτή, οπτική πληροφορία), ούτως ώστε να προωθείται τόσο η επεξεργασία της στην εργαζόμενη μνήμη, όσο και η μεταφορά της στη μακροχρόνια μνήμη. Σύμφωνα με τον Paivio (1986) στον Ally (2008), η παρουσίαση της πληροφορίας σε περισσότερες από μία μορφές οδηγεί σε πιο εκτεταμένη επεξεργασία της. Επιπλέον, η εν λόγω μέθοδος υποστηρίζει τις ατομικές ιδιαιτερότητες που παρατηρούνται, όσον αφορά στις νοητικές λειτουργίες των εκπαιδευόμενων.

¹⁰ Ως πληροφοριακός χάρτης, γενικά, ορίζεται μια παρουσίαση της οργάνωσης του μαθησιακού υλικού και των σχέσεων που συνδέουν τις επιμέρους του ενότητες. Ένας πληροφοριακός χάρτης μπορεί να έχει γραμμική, 3. αραχνοειδή ή ιεραρχική μορφή (Holley, Dansereau, McDonald, Garland, & Collins 1979; Smith & Ragan, 1999 στον Ally, 2003).

7. Στους εκπαιδευόμενους θα πρέπει απαραίτητα να παρέχεται κίνητρο για μάθηση. Ανεξάρτητα από την αποτελεσματικότητα του μαθησιακού υλικού, οι εκπαιδευόμενοι στους οποίους δεν παρέχεται κίνητρο κατά κανόνα αδυνατούν να προσεγγίσουν τη μάθηση. Οι σχεδιαστές online μαθησιακού υλικού θα πρέπει να χρησιμοποιούν στρατηγικές οι οποίες παρέχουν στους εκπαιδευόμενους ενδογενές κίνητρο (Malone, 1981 στον Ally, 2008). Εκτός όμως του ενδογενούς, σημαντική κρίνεται και η παρουσία του εξωγενούς κινήτρου, αφού κάποιιοι εκπαιδευόμενοι κινητοποιούνται αποκλειστικά από εξωτερικούς παράγοντες (κίνητρο που καθοδηγείται από τον διδάσκοντα ή από την απόδοση του εκπαιδευόμενου).

8. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να ενθαρρύνονται στο να χρησιμοποιούν τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες. Ως μεταγνώση ορίζεται η ικανότητα του εκπαιδευόμενου να αναγνωρίζει τις γνωστικές του δεξιότητες και να τις χρησιμοποιεί με στόχο τη μάθηση. Οι εκπαιδευόμενοι, λοιπόν, θα πρέπει να ενθαρρύνονται, ώστε να στοχάζονται πάνω σε αυτά που μαθαίνουν, να συνεργάζονται με άλλους εκπαιδευόμενους και να ελέγχουν την πρόοδό τους. Το τελευταίο μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση ερωτήσεων αυτοελέγχου και ασκήσεων που παρέχουν ανάδραση.

9. Οι μαθησιακές στρατηγικές θα πρέπει να προωθούν την εφαρμογή της γνώσης σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής. Προσομοιώσεις ρεαλιστικών καταστάσεων θα πρέπει να αποτελούν τμήμα της μαθησιακής διαδικασίας. Η μεταφορά της πληροφορίας στην πραγματική ζωή βοηθά τους εκπαιδευόμενους (στο) να συγκειμενοποιήσουν τη γνώση και να δομήσουν το προσωπικό τους νόημα.

*Δεν χρειάζεται να ανησυχείτε για το μέλλον μου,
μόλις κατέβασα ένα ολόκληρο
πρόγραμμα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.*

3.3

Εποικοδομισμός

Η βιβλιογραφία δίνει έμφαση σε μια σημαντική μετατόπιση από τον πρόωρο συμπεριφορισμό στις θεωρίες γνωστικής μάθησης (Siragusa & Dixon, 2005). Οι Smith & Ragan, 1999, και οι Venezky & Osin (1991) υποστηρίζουν πως ο εποικοδομισμός έχει τη μέγιστη επιρροή στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών θεωριών. Το γεγονός αυτό έχει σημάνει μια μετατόπιση από την δασκαλοκεντρική στη μαθητοκεντρική εκπαιδευτική διαδικασία (Siragusa & Dixon, 2005).

Οι υποστηρικτές της εποικοδομιστικής σχολής μάθησης σύμφωνα με τον Ally (2008) τονίζουν τον ενεργητικό ρόλο των μαθητών και βλέπουν την απόκτηση της γνώσης ως μια

διαδικασία ατομικής επεξεργασίας και ερμηνείας των πληροφοριών που ο εκπαιδευόμενος προσλαμβάνει με τις αισθήσεις.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί η μετασχηματιστική θεωρία του Jack Mezirow¹¹, ο οποίος χρησιμοποιεί τόσο τον εποικοδομισμό όσο και τις γνωστικές θεωρίες για να εξηγήσει πώς μαθαίνουν οι άνθρωποι και ισχυρίζεται ότι η μάθηση αφορά πέντε πλαίσια που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. «το πλαίσιο αναφοράς ή η εννοιολογική προοπτική στην οποία ενσωματώνεται η μάθηση, οι συνθήκες της επικοινωνίας, η διαδικασία στην οποία συντελείται η μάθηση, η αυτοεικόνα του μαθητή και η κατάσταση κατά την οποία συντελείται η μαθησιακή διαδικασία.» (όπως αναφέρει ο Ally, 2004, σ. 18).

Όσον αφορά το σχεδιασμό ενός εποικοδομιστικού μαθησιακού περιβάλλοντος – είτε αυτό είναι πρόσωπο με πρόσωπο, είτε εξ αποστάσεως - σύμφωνα με τους Duffy και Kirkley πρέπει να ικανοποιούνται κάποιοι θεμελιώδεις παιδαγωγικοί στόχοι όπως: α) η εμπλοκή των εκπαιδευόμενων στην έρευνα β) η παροχή υποστήριξης στους εκπαιδευόμενους καθώς αυτοί συμμετέχουν σε μια στοχοθετημένη έρευνα ή στην επίλυση ενός προβλήματος, γ) η διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης, της συνεργασίας και του σχηματισμού κοινότητας, δ) η πρόβλεψη ενός συστήματος αξιολόγησης το οποίο να δίνει έμφαση στην παρουσίαση ζητώντας την επίδειξη της χρήσιμης κατανόησης και ε) η προώθηση της μεταφοράς γνώσης σε άλλα πλαίσια μέσω αναστοχαστικών δραστηριοτήτων και διαφόρων ειδών εμπειριών (Duffy & Kirkley, 2004).

Πέρα από τα παραπάνω ο Ally (2008) αναφέρει και κάποιες άλλες επιπτώσεις της εποικοδομιστικής σχολής μάθησης στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης από απόσταση με τη χρήση των ΤΠΕ όπως ο ενεργητικός χαρακτήρας της μαθησιακής διαδικασίας, το ότι οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει μάλλον να κατασκευάζουν τη δική τους γνώση παρά να αποκτούν αυτή που παρέχεται από τον εκπαιδευτικό, η ενθάρρυνση της συνεργατικής και της συνεταιρικής¹² μάθησης, η παραχώρηση του ελέγχου της μαθησιακής διαδικασίας στους εκπαιδευόμενους, η απόκτηση νοήματος της μάθησης για τους εκπαιδευόμενους.

Ένα από τα πιο σημαντικά θέματα της εκπαίδευσης, είναι η διαφορά μεταξύ των θεωριών του **συμπεριφορισμού και εποικοδομισμού**. Αυτή ακριβώς τη διαφορά βλέπουμε στις

¹¹ 11 Αμερικανός καθηγητής Ανοικτής και Εκπαίδευσης από απόσταση, Columbia University (Βιογραφία: <http://www.nl.edu/academics/cas/ace/resources/jackmezirow.cfm>)

¹² 12 Διαφορά συνεργατικής με συνεταιρική μάθηση: ο Panitz (1996) προβαίνει σε έναν λεπτομερή συγκριτικό ορισμό και των δύο, στη βάση του οποίου έγκειται η ιδέα πως η συνεργασία είναι η φιλοσοφία της αλληλεπίδρασης και ενός προσωπικού τρόπου ζωής ενώ ο συνεταιρισμός είναι μια αλληλεπιδραστική δομή που έχει σχεδιαστεί για να διευκολύνει την επίτευξη ενός τελικού προϊόντος ή στόχου.

διαφορετικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούν στα πανεπιστήμια, προκειμένου να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν την εικονική τάξη. Έτσι λοιπόν, ο Núñez (2000) στο Luis Rodolfo Lara, (2001) έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω προτείνει να χρησιμοποιήσουμε ένα συνδυασμό των θεωριών, για εφαρμογή σε εικονικές τάξεις, όπου να χρησιμοποιούμε τα πλεονεκτήματα και των δύο. Ο συμπεριφορισμός θα μπορούσε να βρει εφαρμογή στις πτυχές της εκπαίδευσης από απόσταση που έχουν να κάνουν με την οργάνωση όπως η δομή του μαθήματος, η αναγνώριση των στόχων καθώς και η αξιολόγηση. Ο εποικοδομισμός θα μπορούσε να βρει θέση στις κατεξοχήν ακαδημαϊκές πτυχές όπως ο ορισμός της στρατηγικής της διαδραστικότητας και ο καθορισμός ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων που θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων.

3.4 Θεωρία της Συνομιλίας

Η θεωρία της συνομιλίας, όπως αναπτύχθηκε από τον Άγγλο καθηγητή Gordon Pask¹³ (1975), επιδιώκει να αναλύσει τη μάθηση που λαμβάνει χώρα τόσο μεταξύ ζωντανών οργανισμών όσο και με τη διαμεσολάβηση μηχανών. Η θεμελιώδης ιδέα της εν λόγω θεωρίας έγκειται στο ότι η μάθηση προκύπτει μέσα από συνομιλίες σχετικές με κάποιο κατάλληλο για την απόκτηση γνώσης θέμα.

Οι συνομιλίες μπορούν να γίνουν σε διαφορετικά επίπεδα και χρησιμοποιώντας διαφορετικές γλώσσες. Πιο συγκεκριμένα, στις συνομιλίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί η φυσική γλώσσα, η γλώσσα αντικειμένου (συζήτηση για το θέμα μας), αλλά και η μεταγλώσσα (συζήτηση για τη μάθηση).

Με σκοπό τη διευκόλυνση της μάθησης, ο Pask (1975) υποστήριξε ότι, η μορφολογική δομή του θέματος της συνομιλίας θα πρέπει να είναι ενδεικτική του είδους γνώσης που πρόκειται να παραχθεί. Η κύρια μέθοδος μάθησης, σύμφωνα με τη θεωρία της συνομιλίας, είναι η αλληλοδιδασκαλία. Υπάρχουν δύο τύποι στρατηγικών μάθησης: οι σειριακές που συνδέονται με την εξέλιξη μέσω μιας μορφολογικής δομής και οι ολιστικές που συνδέονται με την αναζήτηση υψηλότερου επιπέδου σχέσεων.

Σύμφωνα με τον Rodolfo Lara (2001) και την προαναφερθείσα θεωρία της συνομιλίας, το διαδίκτυο προσθέτει στο νόημα της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας του Vygotsky, τη διαδραστικότητα μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικά επίπεδα εμπειριών, σε μία κοινή τεχνολογική κουλτούρα. Το διαδίκτυο, είναι ένα περιβάλλον, που προϋποθέτει από τους εκπαιδευόμενους μία συγκεκριμένη κοινωνική θέση και υποστηρίζει μια διαδικασία μέσω της

¹³ Άγγλος καθηγητής Κυβερνητικής και Ψυχολογίας που εργάστηκε σε μια σειρά από πανεπιστημιακά ιδρύματα. Βιογραφία: http://en.wikipedia.org/wiki/Gordon_Pask

οποίας οι εκπαιδευόμενοι θα δημιουργήσουν μία εικονική ζώνη, τη ζώνη της επικείμενης ανάπτυξης, που επίσης θεωρείται ότι ενισχύει τη διδασκαλία μέσω υπολογιστή.

Σύμφωνα, τώρα, με τον Borrás (1997) στον Rodolfo Lara (2001), όταν προσεγγίζουμε το διαδίκτυο ως εργαλείο μάθησης, οι αρχές της γνωστικής θεωρίας, του εποικοδομισμού και της θεωρίας της συνομιλίας μοιάζουν ιδανικές για την τεκμηρίωση της προσέγγισης. Συνδυάζοντας

στοιχεία από τις τρεις αυτές θεωρίες, επιτυγχάνουμε το σχηματισμό μιας κοινότητας που παράγει γνώση μέσω της κοινωνικής διαπραγμάτευσης, της ομαδικής εργασίας, του κριτικού αναστοχασμού, της αυτοαξιολόγησης, της δημιουργίας σεναρίων και των μικρόκοσμων, εντός των οποίων οι συμμετέχοντες μπορούν να εφαρμόσουν τις αποκτημένες γνώσεις τους με τρόπο ομαδικό.

3.5 Θεωρία της Υπερπροσωπικής Επικοινωνίας

Αρχικά θα αναφερθούμε στον προγενέστερη θεωρία της επεξεργασίας της κοινωνικής πληροφορίας, (Walther 1992, στους Weisgerber & Butler, 2005) σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι που επικοινωνούν online μπορούν να αναπτύξουν σχέσεις τόσο στενές όσο και αυτές που αναπτύσσονται κατά την πρόσωπο με πρόσωπο επαφή. Ο Αμερικανός Καθηγητής Joseph Walther¹⁴ αναφέρει τρεις βασικές προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται αυτή η ανάπτυξη σχέσεων:

α) οι επικοινωνούντες έχουν την έφεση να αναπτύξουν σχέσεις και να σχηματίσουν εντυπώσεις ο ένας για τον άλλο παρά όλα τα προσκόμματα που μπορούν να θέτουν τα εναλλακτικά μέσα.

β) οι χρήστες προσαρμόζουν τις προσπάθειές τους για να πάρουν και να παρουσιάσουν την κοινωνική πληροφορία στα συστημικά πρότυπα που παρέχει κάθε μέσο.

γ) οι διαδικασίες ανάπτυξης σχέσεων απαιτούν χρόνο και η επικοινωνία μέσω υπολογιστή είναι σχετικά πιο χρονοβόρα απ ό τι η πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία.

(Weisgerber & Butler, 2005, σ.46)

Την παραπάνω θεωρία διαδέχεται η θεωρία της υπερπροσωπικής επικοινωνίας του Walther (Walther 1996, 1997, 2001, στους Weisgerber & Butler, 2005) η οποία επεκτείνει το παραπάνω πλαίσιο εντοπίζοντας τους παράγοντες που είναι απαραίτητοι για την ανάπτυξη υπερπροσωπικών σχέσεων. Η θεωρία αυτή εστιάζει στο ρόλο του πομπού, του δέκτη, του μηνύματος και του καναλιού επικοινωνίας και εξετάζει τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις (Weisgerber & Butler, 2005). Η έννοια της υπερπροσωπικής επικοινωνίας υποδηλώνει

¹⁴ Αμερικανός Καθηγητής του Τμήματος Επικοινωνιών, Τηλεπικοινωνιών, Σπουδών Πληροφορικής και MME του Michigan State University. Δικτυακός τόπος J. Walther <https://www.msu.edu/~jwalther/>

επικοινωνία περισσότερο επιθυμητή και ισχυρή από την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία και «χαρακτηρίζεται από έντονη εμπλοκή, δυνατές σχέσεις, μεγάλη οικειότητα» (Bubas,2001,σ.11). Λόγω της διαμεσολάβησης του υπολογιστή η επικοινωνία είναι κυρίως λεκτική, και – ειδικά στην περίπτωση που είναι ασύγχρονη - επιτρέπει στον πομπό να κάνει μια επιλεκτική παρουσίαση, την οποία μάλιστα έχει το περιθώριο να επεξεργαστεί. Οι δε δέκτες που λαμβάνουν αυτά τα μηνύματα τείνουν να εξιδανικεύουν τους πομπούς και έτσι συνεισφέρουν στο υπερπροσωπικό φαινόμενο.

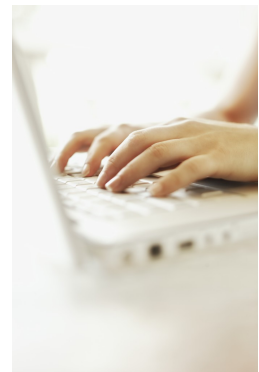
Τέλος οι Weisgerber & Buttler αναφέρουν 4 βασικές επιπτώσεις της παραπάνω θεωρίας στο σχεδιασμό των συστημάτων μάθησης

α) Ενδείκνυται η χρήση συστημάτων ασύγχρονης μάθησης. Έχοντας οι εκπαιδευόμενοι τη δυνατότητα να καθορίσουν το πότε ακριβώς θα μάθουν, έχουν τη δυνατότητα να επικεντρωθούν τόσο στις online κοινωνικές συναναστροφές όσο και στις μαθησιακές δραστηριότητες και να μην θυσιάσουν το ένα υπέρ του άλλου.

β) Ενδείκνυται η χρήση κειμενοκεντρικών μέσων επικοινωνίας. Έχει αποδειχθεί πως η εισαγωγή οπτικών προσωπικών πληροφοριών (φωτογραφίες εκπαιδευόμενων) μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την επιθυμία για online διαπροσωπικές σχέσεις (Walther & Tidwell, 2001 στους Weisgerber & Butler, 2005). Η «οπτική ανωνυμία» οδηγεί τους εκπαιδευόμενους στο να αντιληφθούν ευκολότερα τα κοινά στοιχεία που παρουσιάζουν σε σχέση με τους εξ' αποστάσεως συμμαθητές τους και να υιοθετήσουν μια εντονότερη online κοινωνική δράση.

γ) Ενδείκνυται η χρήση στρατηγικών που ενισχύουν την προβολή της ομάδας. Η διαδραστικότητα που προσφέρουν οι ΤΠΕ οδηγεί την ομάδα στο να βρει τον μαθησιακό της προσανατολισμό (Eastmond, 1995 στους Weisgerber & Butler, 2005), την ώρα που η προαναφερθείσα «οπτική ανωνυμία» μπορεί να κάνει τον προσανατολισμό αυτό σαφέστερο. Προς την κατεύθυνση της προβολής τοποθετείται και η πραγματοποίηση ομαδικών συζητήσεων μέσω κειμενοκεντρικών ασύγχρονων μεθόδων.

δ) Ενδείκνυται η χρήση στρατηγικών που υποστηρίζουν την προσμονή εκ μέρους των μαθητών μελλοντικών αλληλεπιδράσεων. Ένα περιβάλλον εξ' αποστάσεως μάθησης θα πρέπει να διαβεβαιώνει τους μαθητές πως το χρονικό διάστημα της μεταξύ τους επικοινωνίας θα είναι αρκούντως μακρύ και δε θα τερματιστεί σύντομα. Η σταθερότητα στη σύνθεση μιας online ομάδας ενθαρρύνει τα μέλη της να επεκτείνουν τις μεταξύ τους σχέσεις. Επιπρόσθετα, η ύπαρξη ενός κοινωνικού χώρου στον οποίο

οι μαθητές θα μπορούν να συζητούν για εξω-μαθησιακά θέματα ενισχύει την προαναφερθείσα αναμονή. (Weisgerber & Buttler, 2005, σ.53).

3.6 Κοινωνικοπολιτισμική Θεωρία

Τα διάφορα σχήματα της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας σχετίζονται άμεσα τόσο με το σχεδιασμό όσο και με την αξιολόγηση της εκπαίδευσης μέσω διαδικτύου. Η κοινωνικοπολιτισμική θεωρία της μάθησης είναι συμβατή με όλη τη νέα γενιά εκπαιδευτικών περιβαλλόντων, ενσωματώνει ένα πλήθος δυνατοτήτων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας των μαθητών. Επιπλέον παρέχει ένα πολύ συγκροτημένο θεωρητικό πλαίσιο για τη διδακτική εκμετάλλευση του λεγόμενου Web 2.0 και ιδιαίτερα της κοινωνικής δικτύωσης (Cólás Bravo 2006).

Στον Cólás Bravo (2006), οι Pablos, Rebollo y Lebres (1999) παραθέτουν μια ανάλυση στοιχείων της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση ένα μοντέλο εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης με τη χρήση ΤΠΕ.

Η «εσωτερίκευση» κατανοείται ως η ενσωμάτωση στο ατομικό πλάνο, αυτού που προηγουμένως ανήκε στη σφαίρα της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Η συγκεκριμένη ιδιότητα αποτελεί βασικό στοιχείο της μάθησης μέσω διαδικτύου, γιατί μας παρέχει τη δυνατότητα να συμπεραίνουμε ότι το άτομο μαθαίνει, όταν παρεμβαίνουν ενδιάμεσα εργαλεία.

Η «κατοχή» αναφέρεται στην χρήση εργαλείων (τεχνολογικών, γνωστικών, πνευματικών) σε διάφορους τομείς (σχολείο, οικογένεια, εργαστήριο). Η έννοια του «προνομίου» σχετίζεται, σύμφωνα με το Wertsch (1993), στον Cólás Bravo (2006), με τη δυνατότητα να επιλέγεις και να χρησιμοποιείς τα καταλληλότερα εργαλεία σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Επιπλέον, ο όρος «μετασχηματισμός» έχει δημιουργηθεί και χρησιμοποιείται από τον καθηγητή De Pablos (1995, 1996), στον Cólás Bravo (2006), για να αποδώσει τη «μετάφραση» των πολιτιστικών εργαλείων σε διαφορετικές καταστάσεις. Με άλλα λόγια, η έννοια του «μετασχηματισμού» έχει να κάνει με τις νέες διαστάσεις που δίνουμε στα τεχνολογικά εργαλεία και επομένως με τις νέες χρήσεις τους. Τέλος, η έννοια της «οικειοποίησης» όπως την χρησιμοποιεί στον Cólás Bravo (2006), ο Wertsch (1993), σχετίζεται με την διαδικασία του να παίρνεις κάτι και να το κάνεις κατάλληλο. Η «οικειοποίηση» εφαρμόζεται στα πολιτιστικά, τεχνολογικά εργαλεία (όπως στις γλώσσες προγραμματισμού), όταν ανάλογα με το θέμα, δομούνται νέοι τρόποι παρέμβασης στην πραγματικότητα.

Προσπαθώντας να εφαρμόσουμε τη κοινωνικοπολιτισμική θεωρία στην εκπαίδευση μέσω διαδικτύου θα μπορούσαμε να διακρίνουμε τρεις τύπους μάθησης: τον εποπτικό, τον κοινωνικό και το δημιουργικό (Colás Bravo, 2006) Κάθε ένας από τους τρεις αυτούς τύπους

συνεργάζεται ή σχετίζεται με τους όρους που είδαμε παραπάνω, δηλαδή την εσωτερίκευση, την κατοχή, το προνόμιο, το μετασχηματισμός και την οικειοποίηση.

Η «οικειοποίηση» σχετίζεται με το αν ο εκπαιδευτής μπορεί να αξιοποιήσει το τεχνολογικό υλικό (του οποίου τη γνώση χρήσης κατέχει) στην καθημερινή του διδασκαλία. Το επίπεδο του «μετασχηματισμού» συνδέεται με το κατά πόσο ο εκπαιδευτής προσπαθεί να διαφοροποιήσει τα τεχνολογικά μέσα και να τους προσδώσει έναν δημιουργικό ρόλο στα καθημερινά σχολικά θέματα. Συναντάμε, λοιπόν, τον όρο του «μετασχηματισμού», όταν ο εκπαιδευτής χρησιμοποιεί τις τεχνολογίες για καινούριες παιδαγωγικές προτάσεις και σε διαφορετικά θέματα από αυτά στα οποία είχαν αρχικά «οικειοποιηθεί». Συνοψίζοντας, θα πούμε πως ένας εκπαιδευτής μπορεί να «μετασχηματίζει» την τεχνολογία όταν είναι ικανός να την

εφαρμόζει εκπαιδευτικά σε καινούριες καταστάσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-

ΣΥΝΟΨΗ

Η εργασία αυτή αναφέρεται στην παρουσίαση των βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων της εκπαίδευσης από απόσταση και στις επιδράσεις αυτών στο σχεδιασμό ενός περιβάλλοντος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τη χρήση των ΤΠΕ.

Παρόλο που στην εκπαίδευση από απόσταση δεν υπάρχει ακόμα μία ενιαία θεωρία, αρκετές θεωρητικές προσεγγίσεις είναι σχετικές και την επηρεάζουν. Οι θεωρίες αυτές έχουν προέλθει από διάφορους τομείς, όπως της μελέτης μέσω αλληλογραφίας, της βιομηχανικής παραγωγής και άλλους. Μερικές από αυτές είναι: η θεωρία της αυτονομίας και ανεξαρτησίας, η θεωρία του βιομηχανικού μοντέλου, η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας και η θεωρία της ισοδυναμίας. Επιπλέον, οι θεωρητικές προσεγγίσεις του συμπεριφορισμού, της γνωστικής θεωρίας, του εποικοδομισμού, της θεωρίας της συνομιλίας, της υπεπροσωπικής

επικοινωνίας και της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας, επέδρασαν η καθεμία με διαφορετικό τρόπο στο σχεδιασμό διαφορετικών συστημάτων εκπαίδευσης από απόσταση.

Η ομάδα μας, ύστερα από εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση, κατέληξε στο ότι η βέλτιστη πρόταση για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι άλλη από τον ευέλικτο συνδυασμό όλων των θεωριών. Ευέλικτο ώστε να μπορούμε να αφαιρέσουμε ό,τι δε λειτούργησε καλά και να προσθέσουμε ό,τι είδαμε ότι λειτουργεί καλύτερα. Συνδυασμό προκειμένου να επωφεληθούμε από τα πλεονεκτήματα όλων των θεωριών και να αφήσουμε στην άκρη ή να ελαχιστοποιήσουμε τις αρνητικές τους πτυχές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βεργίδης, Δ., Λιοναρακης, Α., Λυκουριώτης, Α., Μακράκης, Β & Ματραλής, Χ. (1998). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεσμοί και λειτουργίες Τόμος Α. Πάτρα: ΕΑΠ

Ξενόγλωσση

Ally, M., (2008). Foundations of Educational Theory for Online Learning. Στο T., Anderson & F., Elloumi (επιμ). *Theory and Practice of Online Learning* (σελ 15-44). Athabasca: Athabasca University.

Διαθέσιμο και στο http://cde.athabascau.ca/online_book/ Ανακτήθηκε 17-11-08.

Bigus, J. (2004). Reflections on Behaviorism, Cognitive Information Processing, and Constructivism in Distance Learning. Reflection paper written in partial fulfillment of the requirements for EDF 5216 (Theories of Learning and Cognition). Florida: Florida State University.

Duffy, T.M. & Kirkley J.R., (2004). Learning Theory and Pedagogy Applied in Distance Learning: The Case of Cardean University. Στο T. M. Duffy & J. R. Kirkley (επιμ.) *Learner-centered Theory and Practice in Distance Education* (σελ. 107-142). New York: Routledge.

Garcia Aretio L. (1991) Un concepto integrador de enseñaza a distancia. *Radio y Educación de Adultos* 17 (3-16)

Keegan, D., (1994) Otto Peters on Distance Education The Industrialization of Teaching and Learning. New York: Routledge.

Macfarlane, K. N., & Mynatt, B.T. (1988). A study of an advance organizer as a technique for teaching computer programming concepts. *ACM SIGCSE Bulletin*, 20(1), 240-243.

Mishra, S., & Jain, S. (2002). "Designing an Online Learning Environment for Participatory Management of Displacement, Resettlement and Rehabilitation." Paper presented at the 2nd Pan-Commonwealth Forum, July 29–August 3, 2002, Durban, South Africa.

Naik, S.P., (2004). Role of Evaluation in Education, New Dehli: Anmol

Rodolfo Lara, L. (2001). El dilema de las teorías de enseñanza-aprendizaje en el entorno virtual. *Revista Científica de Comunicación y Educación*, 133,136.

Schlosser, L.A. & Simonson, M.A. (2006) Distance Education: Definition and Glossary of Terms, Greenwich,Connecticut: IAP

Simonson, M., Sclosser, C., & Hanson, D. (1999). Theory and Distance Education: A new Discussion. *The American Journal of Distance Education*,13(1), 60-75.

Siragusa, L., & Dixon, K. C. (2005). *A theoretical framework for research and development into sound online learning in higher education*. Peer reviewed paper presented at the AARE 2005 International Education Research Conference. Creative Dissent: Constructive Solutions, New South Wales: Parramatta.

Weisgerber,C., & Butler, S., (2005). Towards a theoretical framework for the design of interactive online distance learning systems *The Texas Journal of Distance Learning*, 2(2), 44-57.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Brenes Espinoza, F. Principios y fundamentos para una teoría de la educación a distancia. Από το: El concepto de educación a distancia.

Ανακτήθηκε στις 19-11-2008 από:

<http://www.uned.ac.cr/SEP/aulavirtual/facilitadores/elaboracurso/mod1/basesteo.pdf>

Bubas , G., (2001). Computer Mediated Communication: Theories and Phenomena: Factors that Influence Collaboration Over the Internet.

Ανακτήθηκε στις, 17-11-08 από:

http://cuc.carnet.hr/cuc2001/PDF/session_b/b1.pdf

Colás Bravo, P., (2006). Metodología pedagógica para e-learning desde un enfoque sociocultural. VI Conferencia Internacional sobre E-learning y Tecnologías de Educación: Metodologías pedagógicas para e-learning PORTUGAL, NOVIEMBRE 2006

Ανακτήθηκε στις 12-11-08, από:

http://conteudo.thegraal.net/DLCW06_papers/DLCWPDF/PilarColasportugal.pdf

Panitz, T., (1996). A Definition of Collaborative vs Cooperative Learning.

Ανακτήθηκε στις 30-11-2008, από

<http://www.londonmet.ac.uk/deliberations/collaborative-learning/panitz-paper.cfm>

Pask, G., Conversation Theory.

Ανακτήθηκε στις 18-11-2008, από:

<http://web.cortland.edu/andersmd/learning/Pask.htm>

Simonson, M., Schlosser C., & Hanson, D. (1999). Theory and Distance Education: A New Discussion *The American Journal of Distance Education Vol. 13 No.1 1999*.

Ανακτήθηκε στις 13-11-08, από:

<http://www.uni-oldenburg.de/zef/cde/found/simons99.htm>

